BIOENERGIA

Eduskunta
Talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Kirjallinen lausuntopyyntö 2.4.2024

Asia: E 10/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto - EU:n vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä

Kiitämme lausuntopyynnöstä.

Pidämme perusmuistiota erittäin hyvin valmisteltuna. On tärkeää, että EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitetta käsiteltäessä otetaan huomioon toisaalta sen vipuvaikutus G20-maiden päästövähennyksiin ja toisaalta EU:n kilpailukyky, jota tällä hetkellä monella tavalla haastetaan. EU:n talouskehitys on jäänyt selvästi jälkeen Yhdysvalloista ja Kiinasta viime vuosina eikä tätä voida enää ohittaa. EU:n kilpailukyvyn ylläpito ja vahvistaminen on edellytys sille, että tiedonannossa asetettu ilmastotavoite voidaan saavuttaa.

EU:n osuus maailman päästöistä on 7 %. Pelkällä EU:n siirtymällä ei voida taata tuleville sukupolville siedettävää ilmastoa. On aivan keskeistä, että EU pyrkii ja myötävaikuttaa siihen, että myös muut suuret taloudet toteuttavat vastaavan merkittävän siirtymän Pariisin ilmastosopimuksen hengessä. Muun maailman toimia tulisi säännöllisesti reflektoida myös EU:n oman ilmastopolitiikan toteutuksessa. COP-28 lopputulos ei tätä kehitystä takaa, vaan jättää osapuolille runsaasti harkinnanvaraa toimissaan. On myös tärkeää jatkaa työtä ilmastonmuutoksen vaikutusten ymmärtämiseksi Euroopassa ja varautumisen ja sopeutumisen edistämiseksi jäsenmaissa.

Bioenergia ry tukee EU:n 2040-tavoitteen asetannan osalta johdonmukaista etenemistä kohti vuoden 2050 hiilineutraaliustavoitetta. Energiakriisistä ja sodasta huolimatta EU:lla ei ole varaa vaarantaa pitkän aikavälin hiilineutraaliustavoitettaan, vaan sitä kohti tulee edetä määrätietoisesti myös keskipitkällä aikavälillä. Viime vuosien kriisit ovat kuitenkin osoittaneet sen, että tarvitsemme laajan portfolion kestäviä energiaratkaisuja, joiden avulla saavutamme niin ilmastotavoitteet, kuin ylläpidämme yhteiskunnan resilienssiä. Bioenergia on olennainen osa tätä palettia myös 2040- ja 2050- tavoitteiden saavuttamisen osalta ja merkittävästi tukee energian huolto- ja toimitusvarmuutta EU:ssa.

Perusmuistio nostaa hyvin esiin, että biotalous ja uusiutuvat luonnonvarat tarjoavat kestäviä ratkaisuja vähähiilisyyteen, haitallisista riippuvuuksista irtautumiseen sekä EU-alueen huoltovarmuuteen. Bioenergia ry muistuttaa, että bioenergia – kattaen niin kiinteän biomassan, uusiutuvat polttonesteet ja uusiutuvan kaasumaisen energian - on edelleen EU:n uusiutuvan energian lähteistä suurin (56 % uusiutuvasta energiasta, lähde: Bioenergy Europe 2023) ja kotimaisuusaste oli yli 95 % vuonna 2021, kun fossiilisista energianlähteistä luku oli 66 %

Bioenergia ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.bioenergia.fi

(kivihiili), 16,6 % (kaasu) ja 8,3 % (öljy). Tämän lisäksi Suomi ja Eurooppa ovat modernin bioenergiateknologian, uusiutuvien polttoaineiden sekä biomassan korjuuteknologian osaajina ja toimittajina kärjessä maailmassa.

Fossiilisten polttoaineiden käytön alasajon tulee olla ilmastotoimien keskiössä. Lisäksi tarvitaan myös hiilenpoistoratkaisuja, jotta ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa riittävän nopeasti ja yhteiskunnallisesti laajasti hyväksyttävästi.

Kiinnitämme huomiota siihen, että tiedonannon vaikutusarviossa arvioidaan uusiutuvaan energiaan tarvittavan noin kaksinkertaistumista 2030-luvulla 90 %:n päästövähennyksen saavuttamiseksi, jolloin uusiutuvan energian osuus loppukulutuksesta olisi jo 75 %. Tiedonannon käsittelyssä on syytä ottaa huomioon, että EU on todella kaukana vielä 2030 tavoitteistaankin: vuonna 2022 uusiutuvan energian osuus oli vasta 23 %, kun sen vain 8 vuotta myöhemmin pitäisi olla 42,5 %:ssa. Kahdeksassa kuluneessa vuodessa (2014-2022) uusiutuvan energian osuus on kasvanut EU:ssa vain 5,6 prosenttiyksikköä, joten tahdin tulisi kiristyä – myös todellisuudessa – huikeasti. Myös komission NECP-arviointi (joulukuu 2023) tunnistaa tämän, eivätkä jäsenmaiden suunnitelmat vielä riitä:

> *”The share of renewable energy in final energy consumption could reach between 38.6% and 39.3% in 2030 at Union level. This is significantly higher than the 32% set in REDII, yet lower than the binding target of 42.5% with the collective endeavour to achieve a target of 45% set in the 2023 revised REDII. Very few Member States have submitted a contribution that is in line with their expected national contribution under the Governance Regulation and the revised RED II.”*

On myös otettava huomioon, että NECP ei tietenkään vielä tarkoita sitä, että siinä asetettua tavoitetta ollaan todellisuudessa saavuttamassa. Myös Suomi on ottanut tietoisia taka-askelia omien suunnitelmiensa toteutuksessa.

Uusiutuvan energian kasvutahdin kiristymistä ei ole edistänyt se, että EU on viime vuosina aktiivisesti ja määrätietoisesti pyrkinyt hankaloittamaan suurimpaan uusiutuvaan energialähteeseen, bioenergiaan, kohdistuvia investointeja useiden eri lainsäädäntöjen kautta. Näin on saatu aikaan tämän energiamuodon ympärille epävarmuuden kehä, joka saa sijoittajat epäilemään sekä hidastaa jo suunnittelussa ja toteutuksessa olevia hankkeita. Nyt kun bioenergian kestävyyskriteerit on aivan äskettäin sovittu, niistä on syytä pitää kiinni eikä avata EU-lainsäädäntöä uudelleen.

Uusiutuvan energian kasvusta huolimatta vuonna 2040 EU:n energiajärjestelmässä fossiilisten polttoaineiden osuudeksi arvioidaan tiedonannossa alimmillaankin vielä 27 % (Suomessa tämä taso oli lähes saavutettu jo 2022) ja tuontiriippuvuudeksi 26 %. Fossiilisesta hiilidioksidista arvioidaan otettavan talteen Euroopassa vain 5 % vuonna 2040. Odotukset vetyinvestoinneille ja sähköpolttoaineiden käyttöönotolle ovat valtavia: vedyn tuotannon toivotaan kymmenkertaistuvan 2030 - 2040 ja sähköpolttoaineiden yli 18-kertaistuvan.

EU-tasolla tulisi asettaa erilliset tavoitteet päästövähennyksille, luonnon nieluille ja teknisille nieluille. Erilliset tavoitteet nieluille ja päästövähennyksille varmistavat sen, ettei nielujen kasvattamista tehdä päästövähennysten aikaansaamisen kustannuksella. Erilaisiin nieluratkaisuihin liittyvät taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset ja nieluihin kohdistuvat riskit, erityisesti pysyvyyteen liittyen, tulee huomioida tavoitteiden asetannassa.

Bioenergia ry pitää tiedonannon vaikutusarvion lähtökohtia oikeansuuntaisina (fossiiliset päästöt 2040 < 850 MtCO2e, luonnon hiilinielut 317 MtCO2e, hiilidioksidin tekninen talteenotto n. 280 MtCO2e ja tekniset hiilinielut n. 75 MtCO2). Toteamme kuitenkin, että tekninen potentiaali hiilidioksidin talteenotolle ja teknisille nieluille on selvästi korkeampi ja toimintaympäristöstä tulisi tehdä erilaiset tekniset ratkaisut mahdollistava. Pysyvän teknisen hiilinielun luomisesta tulee palkita, sillä se on selkeästi lisäinen ilmastoteko. Tekninen hiilenpoisto tulee nähdä ilmastopolitiikassa mahdollisuutena ja sen nopea edistäminen EU:ssa on yhdenmukaista tiedonannossa esitetyn ilmastotavoitteen kanssa. Markkinoiden toiminnalle tulee myös jättää tilaa fossiilisten päästöjen tarkan tason ja toisaalta CCUS-ratkaisujen tasojen ja laadun valinnassa. Joustavuus edistää eri tavoitteiden kustannustehokasta saavuttamista, ja sille voidaan asettaa tarkoituksenmukaisia reunaehtoja (esim. luonnon monimuotoisuuden huomiointi, riittävä vähennys fossiilisissa päästöissä jne.).

Luonnon nielujen riittävä ylläpito on tärkeää myös luontokadon torjumiseksi. Niitä koskevassa politiikassa tulee ottaa huomioon metsien hyvän pitkän aikavälin kasvukunnon ja terveyden merkitys, joita voidaan tukea hyvällä metsänhoidolla. Samoin on otettava huomioon luonnon hiilinielujen tilastointiin liittyvä merkittävä tieteellinen epävarmuus sekä biomassan kysynnän suhdannevaihtelut. Suomen on tärkeää huolehtia siitä, että metsäsektoriin liittyvä päätöksenteko pidetään riittävässä määrin kansallisissa käsissä.

On tärkeää välittää toimijoille signaali siitä, että teknisen hiilenpoiston ratkaisuja mukaan lukien myös hiilen sitominen erilaisiin pitkäikäisiin tuotteisiin tarvitaan merkittäviä määriä luonnon nielujen rinnalla. Hiilen kierrättäminen (CCU) myös lyhytikäisiin tuotteisiin voi olla hiilenpoiston rinnalla tarkoituksenmukaista sen tukiessa luopumista fossiilisista polttoaineista. Bioenergian tuotantoon yhdistetty hiilidioksidin talteenotto ja varastointi (BECCS) sekä biohiilen tuotanto ovat TRL-tasoltaan kypsimpiä sekä kustannustehokkuudeltaan potentiaalisimpia uusia keinoja tuottaa negatiivisia päästöjä. Kannusteiden puute sääntelykehikossa, markkinamalleilla tai investointi- ja tuotantotukien avulla on selkeä pullonkaula ratkaisujen edistämisessä ja siihen tulee EU-tasolla luoda ratkaisuja.

Bioenergia ry katsoo, että 2030-luvun ilmasto- ja energiapoliittisen sääntelyn tulisi keskittyä ennen kaikkea kasvihuonekaasupäästöihin (vrt. uusiutuva energia, energiatehokkuus, sektori- tai teknologiakohtainen sääntely). Päästökauppamekanismien toimivuus pitää turvata ja niiden kattavuutta tulee pyrkiä kasvattamaan. 2030-luvulla on hyvä tarkastella edellytyksiä ja mahdollisuuksia EU päästökaupan (EU ETS) ja vuonna 2027 käynnistyvän uuden päästökaupan (ETS2) yhdistämiselle. Mikäli ETS2 jatkaa erillisenä, se tulisi erottaa EU päästökaupan tavoin omaksi uudeksi sektorikseen, jolla ei enää ole jäsenmaakohtaisia tavoitteita. Mahdollisuudet

luopua jäljellejäävästä taakanjakosektorista erillisenä EU:n ilmastopolitiikan pilarina tulee selvittää ja arvioida. Samoin EU:n uuden hiilirajamekanismin toimivuutta on seurattava ja asetettava tarkistuspisteitä 2030-luvulle, jotta EU:n sääntely on 2030-luvulla tarkoituksenmukaista, edistää globaaleja ilmastotoimia eikä vaaranna EU:n kilpailukykyä.

Bioenergia ry painottaa teknologianeutraalia lähestymistapaa sääntelyssä. Yhdistys ei pidä hyvänä erinäisten listojen laatimista ”oikeista” teknologioista tai ratkaisuista, joilla keskipitkän ja pitkän aikavälin tavoitteet tulee saavuttaa. Emme voi vielä täysin tietää, mitkä ratkaisut ovat parhaita vuosien päästä ja kyseisten ratkaisujen tulisi tarkentua markkinaehtoisesti, eikä poliittisilla päätöksillä. TKI-tukia on syytä olla edelleen laajasti tarjolla.

Vuoden 2050 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisessa hiilenpoistojen rooli on avainasemassa, mutta niitä tarvitaan suuria määriä jo 2040 mennessä. EU:n päästökaupan alaisien päästöoikeuksien määrä saavuttaa nollan vuonna 2039 ja samaan aikaan on epätodennäköistä, ettei yhtään päästöjä päästökauppasektorilla sen jälkeen syntyisi. On selvää, että tarvitaan hiilenpoistoja sekä poistamaan jo ilmakehässä olevaa hiilidioksidia että kumoamaan jäljellä olevia päästöjä.

Bioenergia ry katsoo, että 2030-luvulla tulisi mahdollistaa rajallinen kansainvälinen kaupankäynti päästöyksiköillä Pariisin sopimuksen artiklan 6 mukaisesti ja soveltuvien yksiköiden hyödyntäminen myös EU:n sisäisiin velvoitteisiin. Vaatimuksista päästöyksiköille voidaan säätää myöhemmin erikseen. Yhteistyön mahdollistaminen voisi laajentaa EU:n vaikutusmahdollisuuksia rajojensa ulkopuolella ja edesauttaa eurooppalaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä sekä parantaisi EU:n ilmastopolitiikan kustannustehokkuutta.

Bioenergia ry
toimitusjohtaja Harri Laurikka

Bioenergia ry
Eteläranta 10, 00130 Helsinki
www.bioenergia.fi